

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozanta/rigorozantky:	Mgr. Hana Pultznerová
Téma práce:	Restituční tituly dle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi
Rozsah práce:	193 stran
Datum odevzdání práce:	01. 08. 2020 (elektronická podoba)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Restituční zákonodárství je v České republice řešeno již od počátku obnovení demokracie a vlády práva po listopadových událostech roku 1989. Na rozdíl od restitucního zákonodárství ve vztahu k ostatním osobám bylo restituční zákonodárství ve vztahu k církvím o řadu let opožděno a bylo provedeno až zákonem č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Jakkoliv byl tento zákon schválen již v roce 2012, není možné říci, že toto téma není aktuální. S ohledem na aktuální rozhodovací praxi soudů České republiky je zřejmé, že téma restitucního zákonodárství bude jistě ještě řadu let aktuálním tématem, zejména pak ve vztahu k soudním sporům mezi příslušnými církvemi a povinnými osobami. Téma lze s ohledem na tyto okolnosti hodnotit jako aktuální.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma je náročné z hlediska znalostí příslušných ustanovení zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Nezbytnou součástí teoretických znalostí je seznámení se s dobovou legislativou a rozhodovací praxí příslušných orgánů tehdejší státní správy Československa. Autorka již může vycházet z judikatury, která k výkladu příslušných ustanovení zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi vznikla. Současně autorka musí při analýze právně problematických aspektů přistoupit i k testu proporcionality (Pl. ÚS 4/94), kdy v případě restitucního zákonodárství je nezbytné často vážit dvě protichůdná subjektivní práva. Téma je množné hodnotit jako náročné.

3. Formální a systematické členění práce

Práce je členěna do dvanácti základních kapitol. Autorka postupuje obvyklým způsobem, kdy po úvodu přechází k historickému exkurzu a k vysvětlení základní potřeby vzniku restitucního zákonodárství ve prospěch církví, následně autorka v třetí a čtvrté kapitole vymezuje restituční tituly dle zákonné právní úpravy. V páté kapitole se autorka věnuje historické právní úpravě, na základě které docházelo ke křivdám vůči příslušným církvím, v šesté kapitole je přiblížena náboženská matice, v osmé kapitole autorka analyzuje restituční předpisy ve vztahu k pojmu „tíseň“, v deváté a desáté kapitole se autorka zabývá dalšími případy vyvlastnění/znárodnění a dalšími restitucními tituly. Následuje jedenáctá kapitola o vztazích mezi jednotlivými restitucními tituly a dvanáctá kapitola pojednávající o aktualitách týkajících se zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a jeho aplikaci orgány České republiky.

Strukturu práce považuji za logickou a naplňující účel práce. Je zřejmé, že autorka upřela svou pozornost právě na analýzu jednotlivých restitucních titulů dle citovaného zákona a jejich vztazích mezi sebou. Autorka vhodně zařadila i kapitolu pojednávající o dobovém právu, na jehož základě ke křivdám docházelo, kdy těmito právními normami totalitní komunistický režim v Československu legalizoval (nikoliv však legitimizoval) své jednání

vůči církvím. Počet kapitol však mohl být nižší, kdy některé kapitoly jsou velmi stručné (např. kapitola č. 6 či kapitola č. 10) a v porovnání s ostatními kapitolami (zejména pak „nosnými“ kapitolami) celé práce (např. kapitola č. 2) pak působí nepřiměřeně krátce.

S výše uvedenými výhradami však je možné strukturu práce považovat za logickou a naplňující cíle práce, které si autorka vytkla.

4. Vyjádření k práci

Práce dle mého mínění splňuje práce cíle, které si autorka zadala. Práce představuje skutečně povedené zpracování restitučních titulů dle předmětného zákona, a to nejen ryze prakticky, ale i se zohledněním nezbytných teoretických východisek a se zohledněním příslušné judikatury (české i evropské). Práce rovněž dle mého mínění korektně analyzuje příslušná ustanovení ve vazbě na již vydanou judikaturu či probíhající odborný diskurz. Z práce je nepochybné, že autorka má na uvedenou problematiku vzhled nejen ryze odborný, ale že o předmětné materii má přehled i z hlediska reálného faktického fungování a aplikace předmětného zákona. Práce je psána velmi čtivým způsobem, kdy autorka nejprve uvede příslušné téma a následně spornou otázku rozebere z hlediska názorů odborné literatury a judikatury. V práci by však mohlo být více ryze osobních vyargumentovaných názorů autorky na témata dosud judikatorně nevyřešená či dosud řešená nejednotně.

Velmi pozitivně hodnotím práci s judikaturou českých soudů i Evropského soudu pro lidská práva. V práci mohlo být poukázáno na restituční zákonodárství ve prospěch církví v jiných zemích, které mají obdobnou historickou zkušenost s křivdami způsobenými státem církvím jako Česká republika (k tomu viz níže).

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Mám za to, že autorka vytčený cíl práce splnila, když řádně provedla analýzu zkoumaných otázek. Současně poukázala na aktuální judikaturu českých soudů k dané problematice. V práci bych však uvítal více vlastních osobních názorů autorky, nejen analýzu „stávajícího“ práva nebo judikatury.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Předložené dílo je nepochybně autorčiným vlastním dílem. Nemám pochyby o tom, že autorka předloženou práci zpracovala samostatně.
Logická stavba práce	Práce je vystavěna logicky – od obecného ke zvláštnímu. Jednotlivé kapitoly na sebe navazují. Některé kapitoly jsou však velmi stručné a bylo by vhodnější je zařadit do jiných kapitol, aby se celkový počet kapitol snížil a jednotlivé kapitoly měly obdobný rozsah.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce s cizojazyčnými zdroji nepracuje. Restituční zákonodárství je obtížně přenositelné z jiné jurisdikce. Přesto však autorka mohla alespoň v jedné kapitole komparativně poukázat, jak k problematice restitučního zákonodárství ve vztahu k církvím přistoupily jiné státy, které rovněž měly obdobnou historickou zkušenost jako Česká republika s obdobím diktatorní vlády komunistické strany a

	<p>příkořimi způsobenými státem církvím. Zejména je možné uvést např. Slovensko, kterého se týkají všechny historické právní předpisy citované autorkou v práci. Na Slovensku přitom restituce církevního majetku jsou upraveny zákonem č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam. Dále je možné zmínit např. Maďarsko a Polsko, kde rovněž restituce církevního majetku probíhaly v poměrně masovém měříku (na rozdíl např. od NDR, kde zásadnější konfiskace církevního majetku ve srovnání s tehdejším Československem provedeny nebyly). S ohledem na předmět a cíle práce však toto nepovažuji za zcela zásadní nedostatek.</p> <p>Na str. 30 autorka necituje řádně rozhodnutí Ústavního soudu.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	<p>Kladně hodnotím především autorčiny analýzu ke vztahu jednotlivých restitučních titulů vůči sobě. Rovněž je možné vyzdvihnout hloubku s jakou autorka popsala historické zákonodárství a prováděcí právní předpisy, byť zde jde o popis právní úpravy. S ohledem na povahu práce však toto nepovažuji za vadu práce, kdy u historických skutečností se není možné vyhnout určité popisnosti. Velmi kladně hodnotím hloubku provedené analýzy judikatury, kdy autorka ze závěrů judikatury činí i obecnější závěry, které pak aplikuje i v jiných oblastech rozebíraného zákona.</p>
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	<p>Text je řádně členěn, nadpisy a podnadpisy jsou logicky a strukturovaně číslovány. Velikost textu je rovněž obvyklá. Práce neobsahuje grafy a tabulky.</p>
Jazyková a stylistická úroveň	<p>Jazyková a stylistická úroveň práce je na dobré úrovni. V práci se prakticky nevyskytují překlepy či pravopisné chyby. Práce je velmi čtivá a autorka dokáže čtenáře „vtáhnout“ do svého textu. Autorka končí řádek na několika místech jednoslovnou předloškou v rozporu s typografickými pravidly (např. str. 21, 22, 23, 24, 27, 34, 35, 38, 41, 43, 44, 46, 48, 49, 128, 129).</p>

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

K práci mám pouze několik připomínek.

- autorka na str. 23 v poznámce pod čarou č. 33 uvádí, že Dodatkový protokol k Úmluvě sjednaný 4. 11. 1950, ratifikovaný 20. 3. 1952, byl vyhlášen v České republice. Uvedený Dodatkový protokol však byl vyhlášen ještě v Československu a Česká republika uvedený mezinárodní dokument přijala jako nástupnický stát Československa.
- Nesouhlasím se závěrem autorky na str. 31, že Ústavní soud na této straně citovaným rozhodnutím extenzivně zasáhl do dělby státní moci. Mám za to, že Ústavní soud pouze připustil určitý typ určovací žaloby (§ 80 občanského soudního řádu) týkající se určení vlastnictví věci, a to zcela v rámci platného právního řádu. Žalobce se

domáhal určení svého vlastnického práva, kdy osoba, která o sobě tvrdila, že je vlastníkem, neměla pro své vlastnictví žádný právní titul, a to ani titul pocházející z doby vlády komunistického režimu v Československu, který byl dle § 2 odst. 1 zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, „zločinný, nelegitimní a zavrženíhodný“. V dané situaci mám za to, že Ústavní soud nejednal ani aktivisticky, když připustil žalobu skutečného (materiálního) vlastníka proti osobě, jíž žádný právní titul ke spornému majetku nesvědčil (a to ani titul domnělý z doby tzv. nesvobody).

- v kapitole 10.1.1 spatřuji určitý rozpor mezi závěrem autorky a tvrzeními uvedenými v této kapitole. Na jednu stranu autorka uvádí, s odkazy na příslušnou judikaturu, že samotná konfiskace provedená na základě poválečných konfiskačních dekretů prezidenta republiky nevyklučuje možnost žádat o vydání příslušného majetku dle příslušného zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, nabylo-li rozhodnutí správního orgánu o konfiskaci právní moci a vykonatelnosti až po 25. 2. 1948 (str. 158). S tímto je však v rozporu tvrzení autorky na str. 159 (v návaznosti na § 8 odst. 1 písm. h) zákona o majetkovém vyrovnání), dle kterého platí, že věc nelze vydat v případě, že se jedná o věc konfiskovanou na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa, nebo dekretu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy. Citovaný § 8 odst. 1 zákona o majetkovém vyrovnání vůbec nepracuje s tím, kdy příslušné rozhodnutí (vydané na základě v tomto zákonném ustanovením citovaných aktů práva) nabylo právní moci a vykonatelnosti, ale obecně vylučuje možnost vydání majetku, pokud právním podkladem pro konfiskaci byly v § 8 odst. 1 citované právní akty (bez ohledu na datum právní moci a vykonatelnosti příslušného rozhodnutí či aktu veřejné moci). Není starší judikatura, citovaná autorkou v kapitole 10.1.1, tímto zákonným ustanovením překonána? Autorka by se k tomuto mohla vyjádřit v rámci obhajoby.

Otázky k zodpovězení při obhajobě:

- Pokud by Česká republika vůbec k restitučním zákonodárství ve vztahu k církvím nepřistoupila, vznikla by České republice povinnost k náhradě škody/újmý ve vztahu k církvím (ať již dle vnitrostátního práva či dle mezinárodních dokumentů, které jsou pro Českou republiku závazné)? Považuje autorka skutečně restituční zákonodárství pouze za „beneficium státu“, o kterém autorka v návaznosti na rozhodovací praxi Ústavního soudu píše na str. 24?
- Je možné církvi vydat příslušný pozemek, pokud by církvi vydáním tohoto předmětného pozemku vzniklo fakticky tzv. holé vlastnictví (nuda proprietas)? Uvedená otázka je položena v návaznosti na nález Ústavního soudu III.ÚS 1961/15 ze dne 11. 7. 2017 ve vztahu k interpretaci zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku ve znění pozdějších předpisů.
- Je možné osobu, která nabyla vlastnictví k nemovité věci v době 1948 – 1989 s vědomím, že tato nemovitá věc byla církvi konfiskována bez náhrady komunistickým režimem na základě legislativy vydané po 25. 2. 1948, možné považovat za osobu, která vlastnictví k této nemovité věci nabyla v dobré víře?

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Doporučuji práci k obhajobě
---	------------------------------------

V Praze dne 17. 10. 2020

JUDr. Michael Zvára, Ph.D., LL.M.
oponent